

MIKAEL AGRICOLA –kuvituskilpailun tarina

Tarinan taustaa

Nuori pappismies Mikael Agricola on saapunut koulukaupungistaan Viipurista Turkuun ja työskennellyt muutaman vuoden Turussa piispa Martinus Skytten sihteerinä. Piispa on ollut häneen tyytyväinen ja lähettänyt hänet opiskelemaan Saksaan Wittenbergin yliopistoon. Mikael on valmistunut maisteriksi, ja nyt hän palaa keväällä 1539 Turkuun. Hänestä tulee katedraalikoulun koulumestari, ja työnsä ohella hän alkaa toimittaa suomenkielisiä kirjoja painoon. Turussa hän kokee monenlaisia myötä- ja vastoinkäymisiä. Koulutyö on rasittavaa, kuningas esittää yhä uusia vaatimuksia ja tulipalo tuhoaa suuren osan Turun keskustaa. Lopulta elämä kuitenkin hymyilee, ainakin väliaikaisesti. Seuraavassa tarinassa Agricola kuvaa itse elämänsä kulkua Turussa. Replikit ovat kuviteltuja, mutta kaikki kuvatut tapahtumat ovat faktaa.

1. – Tuntuupa mukavalta olla kotona Turussa, nähdä tuomiokirkon torni ja kuulla tuttujen kellojen soittoa. Täällä on moni asia muuttunut sillä aikaa, kun olin Wittenbergissä opiskelemassa. Kirkonmenojakin on alettu pitää ruotsin ja suomen kielellä, vaikka ennen kuultiin vain latinaa.
2. – Tapoihin kuuluu, että viimeksi ulkomailta palannut maisteri ryhtyy koulumestariksi Turun katedraalikouluun. Se on tärkeä tehtävä, sillä koulu on Suomen paras ja siellä opiskelee suuri osa maan tulevista papeista. Osa tulee tosin kouluun vain oppiakseen lukemaan ja kirjoittamaan. Ne taidot on pakko osata, jos haluaa ryhtyä kruunun virkamieheksi. Koulutyöstä tulee kyllä rankkaa, sillä oppilaat ovat usein kurittomia kuin metsän pedot, mutta eiköhän siitä selvitä.
3. – Aika ei tule totisesti pitkäksi, sillä koulutyön lisäksi olen tuomiokapitulin jäsen, ja herra piispa antaa minulle monenlaisia tehtäviä. Juuri nyt minun täytyy koota luettelo tuomiokirkon ja pappien tuloista, joita on kerätty ympäri maata. Kirkolla on paljon maatiloja, ja papit saavat palkkansa niiden tuotosta. Se voi olla voita, karitsoita, ruista, ohraa, vehnää, kauraa, herneitä, papuja, maltaita, pellavaa tai hamppua tai vähän kaikkea. On siinä laskemista!
4. – Nyt täytyy kiirehtiä kirjallisten töiden kanssa. Ruotsissa on julkaistu jo koko Raamattu ruotsin kielellä, mutta meillä ei suomeksi ole vielä mitään painettuna. Olen jo monen vuoden ajan itse kääntänyt Uutta testamenttia, mutta sitä täytyy vielä parannella melkoisesti. Ehkä on parempi aloittaa pienestä aapiskirjasta. Siihen saa mahtumaan ainakin tärkeimmät uskonkappaleet.
5. – Aapiskirja oli suuri menestys, koko painos meni kuin kuumille kiville. Onneksi seuraava kirja on jo painossa Tukholmassa. Se on rukouskirja, pieni mutta paksu. Siitä löytyy rukouksia kaikkiin tilanteisiin. Kirjan alussa on suomalainen kalenteri, ja joka kuukauden kohdalla on ohjeita myös terveydenhoitoa varten. Se kirja lääkitsee sekä sielun että ruumiin!
6. – Tukholmasta kuuluu ikäviä uutisia. Ystäväni ja opiskelutoverini Martinus Teit on kuollut. Hän oli Pernajan poikia niin kuin minäkin. Hän ehti olla vain muutaman vuoden hovissa prinssien kotiopettajana. Hänen kanssaan me Wittenbergissä käänsimme Uutta testamenttia. Ja nyt kuningas Kustaa vaatii minua lähettämään kouluni parhaat oppilaat hänen kansliaansa töihin. Ei käy! Minä kieltäydyn, vaikka tiedän kyllä, ettei siitä hyvä seuraa.
7. – Rukouskirja on ilmestynyt. Se on otettu melko hyvin vastaan, mutta muutamat papit ovat syvästi loukkaantuneet niistä runoista, joita olen itse sepitellyt ikään kuin alkusanoiksi. No, täytyy myöntää, että olen moittinut laiskoja pappeja mykiksi koiriksi ja surkeiksi lokasäkeiksi ja heidän puheitaan sielun myrkyksi, mutta itsepäähän ovat maineensa ansainneet.

8. – Lankomieheni Klemetti Krook on toiminut Savonlinnan läänin voutina pari vuotta, ja hän on kertonut mielenkiintoisia tarinoita siitä taikauskosta, joka Savon takamailla vielä vallitsee. Ne tarinat täytyy panna talteen myöhempää käyttöä varten. Suomalaisilla on tapana järjestää hurjia juhlia kevätkylvöjen päätteeksi. Siellä uhrataan epäjumalille, ryypätään olutta ja tehdään humalapäissään ties mitä.
9. Kiitokseksi lahjoitan Klemetille komean kirjan, jonka juuri tilasin ulkomailta. Se on saksankielinen kuvaus koko maailmasta, ja siinä on pieniä näytteitä myös suomen kielestä, Isä meidän -rukous ja muutaman sanan lista. Kumma juttu, että siinä listassa on sana *ihminen*, kun minä olen aina tottunut käyttämään muotoa *inhiminen*. Minä en omissa kirjoissani koskaan käytä sanaa *ihminen*.
10. – Kuningas se ei vain hellitä. Taas hän vaatimalla vaatii minua lähettämään parhaat oppilaani Tukholmaan kirjureiksi. Mutta kyllä minäkin osaan olla itsepäinen. En lähetä, vaikka hän kuinka vaatii. Tulloon itse hakemaan, jos kehtaa. Minä olen tämän koulun rehtori ja määrään, mitä täällä tapahtuu.
11. – Ei voi olla totta! Kirkon katto palaa. Se on niin korkea, ettei sitä ihmisten konstein pysty sammuttamaan. Ja eikös vain jo tämänkin talon katto roihua tuolta kirkon puoleiselta sivulta. Nyt äkkiä pelastustöihin. Tulkaa väki auttamaan, että saadaan kirjat, paperit ja Hemmingin arkku ulos kirkosta. Kiviset seinät kyllä kestävät, mutta vaatteet, kirjat ja puuesineet ovat tuhon omat, jos ei niitä äkkiä saada ulos ja turvaan.
12. – Kyllä on surkea näky, savuavia raunioita joka puolella. Meiltä meni koti, ja koulupoikien asuntolakin tuolla talon päässä tuhoutui kokonaan. Onneksi vanha tuomiorovastin talo on tyhjillään. Se on tuolla vähän syrjempänä ja säästyi tulelta. Voimme väliaikaisesti majoittua sinne, vaikka se onkin ränsistynyt röttelö. On sentään katto pään päällä siihen asti, että saadaan oma talo kunnostettua asumiskelpoiseksi.
13. – Lopultakin sain tämän Uuden testamentin käsikirjoituksen valmiiksi. Olisipa täällä Turussakin kirjapaino, mutta kun ei ole. On pakko painattaa kaikki kirjat Tukholmassa. Itse en mitenkään ehdi lähteä painatusta valvomaan, mutta onhan minulla tuo kappalainen Mikko Tapaninpoika. Hän saa purjehtia Tukholmaan heti, kun tuuli kääntyy sopivan myötäiseksi.
14. – Tätä minä pelkäsin! Nyt meni työpaikka alta, kun Paulus Juusten palasi Saksasta ja kuningas suvaitsi nimittää hänet koulumestariksi. Se ryökäle ei ole edes maisteri, mutta niin hän vain luikerteli valtamiesten suosioon. Tämä saattaa olla kosto siitä, etten totellut nöyrästi kuninkaan käskyjä. No, kyllä minä keksin muutakin tekemistä. Tuomiokapitulini jäsenenä saan edelleen palkkaa, ja vanha piispa tarvitsee avustajaa enemmän kuin koskaan.
15. – Uusi testamentti tuli painosta. Se on komea kirja, vaikka sen itse sanonkin. Kuviakin on runsaasti. Tuo Ilmestyskirjan peto huvittaa minua aivan erityisesti. Nyt kelpaa pappien lukea Jumalan sanaa kansalle sen omalla kielellä. Muutamat laiskurit ovat hoitaneet huonosti opetustyönsä sillä verukkeella, etteivät osaa latinaa eivätkä ruotsia, mutta nyt siitä tuli loppu. Suomea he ainakin osaavat lukea.
16. – Nyt vasta tajusin, että meiltä papeilta puuttuu suomenkielinen käsikirja ja jumalanpalveluksen kaava. Äkkiä minä ne pyöräytän. Ne ovat niin tuttuja asioita, että kokeneet papit osaavat ne ilman kirjojakin, mutta parempi on, jos kaikki tehdään aina samalla tavalla ja lausutaan täsmälleen samat sanat tärkeissä paikoissa. Niin kansakin oppii asiat ulkomuistista. Se on oikeus ja kohtuus!
17. – Pappisveljet muistuttelevat minulle, että nykyään papit saavat mennä naimisiin ja perustaa perheen. Mitäpä jos minäkin hankkisin vaimon ja lapsia. En ole enää aivan nuori, mutta täysissä

voimissa kuitenkin. Ja tuo kauppiaan tytär, tuo Birgitta, on katsellut minua vähän sillä silmällä. Mikäpä ettei! Birgitta on kaunis neito, kätevä ja ahkera eikä tietävästi aivan köyhäkään. Taitaisi olla meikäläiselle kelpo naimakauppa.

18. – Nyt on elämä mallillaan. Käännöstyö sujuu kuin tanssi, ja psalmien kirja on kohta valmis. Minun ei tarvitse huolehtia arkisista asioista, kun Birgitta hoitaa talouden. Saattaapa olla, että kohta saadaan myös perheenlisäystä. Meillä on kyllä varaa elättää suurempikin lapsilauma. Välillä täytyy valitella rahapulaa, ettei kukaan rupeaisi kadehtimaan, mutta oikeasti meillä ei ole puutetta mistään. Monilla muilla on kyllä hätä. Ilmat ovat omituisen kylmät, sadot tuhoutuvat ja osa kansasta näkee nälkää.
19. – Se on poika! Minulla ja Birgitalla on tosiaankin oma poika. Voi tätä onnea. Nyt kelpaa viettää joulua ja Jeesuksen syntymäjuhlaa, kun tällainen syntymän ihme sattui myös omalle kohdalle. Luulenpa, että annamme hänelle nimeksi Kristian. Se on vähän niin kuin kristitty. Siitä pojasta kasvatetaan kirjämies. Aapiskirja meillä onkin jo valmiina. Siitä on hyvä aloittaa.